

Kemijärven kaupungin lausunto Lappi-sopimuksen luonnoksesta - luonnos

Kemijärven kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Lapin liiton valmisteleman Lappi-sopimuksen luonnoksesta. Sopimus on maakunnan kehittämisen kannalta keskeinen asiakirja, ja se antaa kokonaisvaltaisen kuvan Lapin tavoitteista tuleville vuosille. Kemijärven kaupungin näkökulmasta luonnoksessa on useita vahvuuksia ja yhteisiä linjauksia kaupungin strategian kanssa, mutta myös kohtia, joiden osalta Itä-Lapin erityispiirteiden ja tarpeiden huomioon ottaminen edellyttää vahvistamista.

Geopoliittinen asema ja varautuminen

Itä-Lapin sijainti raja-alueella sekä läheisyys Rovajärven harjoitusalueeseen tekevät alueesta keskeisen kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Tämä tulee todeta selkeästi myös maakunnallisessa sopimuksessa. Rovajärven merkitys palveluiden, majoituksen, huollon ja koulutuksen kysynnän luojana on huomattava, ja alueen kehittämiseksi tarvitaan pitkäjänteinen ohjelmallinen ote. Lisäksi on tärkeää, että puolustusteollisuuden sijoittumista edistetään Lapissa ja Itä-Lapissa. Puolustusvoimien ja Naton hankintatarpeisiin on kyettävä vastaamaan myös pohjoisessa, eikä toiminnan tule keskittyä yksinomaan eteläiseen Suomeen.

Ruokaomavaraisuus ja maatalous

Huoltovarmuuden kannalta on välttämätöntä turvata lähiruuan tuotanto. Arktinen ruokajärjestelmä ei voi nojautua yksinomaan porotalouteen, kalastukseen ja keräilyyn. Perinteinen maatalous muodostaa alueellisen omavaraisuuden perustan, ja sen toimintaedellytysten turvaaminen on keskeistä. Ilman maataloutta ei voida saavuttaa ruokatuotannon omavaraisuutta.

Energiaomavaraisuus ja vihreä siirtymä

Energiaomavaraisuuden vahvistaminen on Itä-Lapissa välttämätöntä. Kemijärvellä on merkittävää potentiaalia bioenergiaan, hajautettuun energiantuotantoon sekä uusiin teknologisiin ratkaisuihin. Sähköverkon kapasiteetin vahvistaminen ja toimitusvarmuus ovat edellytyksiä uusien investointien toteutumiselle.

Pumppuvoimalahankkeiden osalta on todettava, että mikäli niitä toteutetaan erillislain turvin, Kemijärven kaupungin ja alueen tulee saada tästä myös taloudellista hyötyä. Pumppuvoimalat on rinnastettava vesivoimaloihin myös kiinteistöverotuksessa. Lapista ja Kemijärvestä ei saa muodostua pelkkää raaka-ainereservaattia, vaan hyötyjen on kohdistuttava alueen kehittämiseen.

Saavutettavuus ja liikenneyhteydet

Kemijärvi on sähköradan päätepisteenä merkittävä logistinen solmukohta. Radan jatkokehittäminen, esimerkiksi Lapin ympyräradan osana, on Itä-Lapin kannalta tärkeää. Tunturiradan ratalinjauksen tulee kulkea Kemijärveltä Sodankylään ja edelleen Sodankylästä Kittilään ja Kolariin. Mikäli eurooppalaista raideleveyyttä edistetään Haaparanta–Tornio–Rovaniemi–Misi-välillä, sen jatkaminen Kemijärvelle tulee varmistaa.

Lisäksi Kemijärven lentokentän kehittäminen on olennaista niin matkailun, teollisuuden kuin asukkaiden saavutettavuuden kannalta. Myös bussiliikenteen kehittäminen on tärkeää, jotta alueen sisäinen saavutettavuus paranee.

Investoinnit ja rahoitus

Investointien toteutuminen Itä-Lapissa on haasteellista rahoituksen vaikean saatavuuden vuoksi. Pankkien riskilisät sekä alueen geopoliittinen sijainti heikentävät hankkeiden toteutumisedellytyksiä. Ongelmien purkamiseksi tarvitaan valtion ja EU:n takaus- ja rahoitusinstrumentteja, alueellisia sijoitusrahastoja sekä luvituksen ja kaavoituksen sujuvoittamista. Lisäksi on varmistettava, että aloittavien, nuorten ja pienten yritysten rahoituksen saatavuus

turvataan toimialasta riippumatta. Nykyiset rahoitusohjelmat rajaavat mahdollisuuksia liiaksi. Julkisen rahoituksen osalta kaksoiskäytön merkitys tunnustetaan, mutta sen ei tule rajoittaa liiaksi rahoitettavien toimintojen ja investointien laajuutta.

Peruspalvelut ja arjen sujuvuus

Peruspalvelujen turvaaminen on Itä-Lapin elinvoiman edellytys. Päivähoidon, koulujen, ikäihmisten palvelujen sekä terveydenhuollon toimivuus on keskeistä sekä alueen asukkaiden hyvinvoinnille että uusien asukkaiden ja osaavan työvoiman houkuttelulle.

Yrittäjyys ja yritysmyönteisyys

Yrittäjyyden kasvuedellytykset eivät voi nojata yksinomaan suuriin investointeihin. Myös pk-yritysten, perheyrittysten ja aloittavien yritysten toimintaedellytykset on turvattava. Kaupungin ja maakunnan rooli on luoda yrittäjämönteinen toimintaympäristö, jossa sujuva asiointi, yritysneuvonta, koulutus ja verkostot tukevat yritysten kasvua ja jatkuvuutta.

Matkailu ja infrastruktuuri

Kemijärven matkailu muodostaa oman kokonaisuutensa, joka täydentää tunturikeskuksia. Järvi- ja jokimaisemat, tapahtumat, kulttuuri sekä reitistöjen solmukohdat luovat perustan kehittämislle. Lappi-sopimuksessa on tarpeen tunnistaa Kemijärvi omana matkailualueenaan yhdessä Pyhä-Salla-Suomu-käytävän kanssa.

Jatkossa tulee varmistaa myös, että voidaan rahoittaa asukkaiden ja matkailun hyödynnettävissä olevaa infrastruktuuria, kuten reitistöjä. Matkailua on kehitettävä kohti vastuullisempaa ja esteettömämpää tarjontaa. Lisäksi alueiden markkinointia ja näkyvyyttä kansainvälisesti on vahvistettava.

Veto- ja pitovoima sekä työvoima

Itä-Lapin vetovoimaa rajoittaa pula laadukkaista asunnoista ja toimitiloista. Tämä tulee huomioida sopimuksen toimeenpanossa, sillä asuntotuotanto ja yritysliinteistöt ovat edellytys investointien onnistumiselle. Ammatillisen koulutuksen vahvistaminen on välttämätöntä, jotta voidaan vastata vihreän siirtymän, matkailun ja sote-alan työvoimatarpeisiin.

Työmarkkinoiden haasteena on, että vaikka työttömyysluvut ovat korkeat, osa työttömistä ei ole välittömästi työmarkkinakunnossa. Yritykset kärsivät samanaikaisesti työvoimapulasta. Ratkaisuksi tarvitaan sekä paikallisen työvoiman osaamisen kehittämistä että kansainvälisten rekrytointien suunnitelmallista edistämistä.

Kemijärven sairaala

Kemijärven sairaalan asemaa tulee vahvistaa osana Itä-Lapin varautumista ja kokonaisturvallisuutta. Sairaala on keskeinen lähipalvelu, pitovoimatekijä ja huoltovarmuuskriittinen yksikkö. Sen kapasiteettia on vahvistettava erityisesti päivystyksen, ensihoidon integraation, etäpalveluiden, varavoiman ja muun infrastruktuurin osalta.

Yhteenveto

Kemijärven kaupungin näkemyksen mukaan Lappi-sopimus muodostaa hyvän perustan maakunnan kehittämislle. Itä-Lapin ja erityisesti Kemijärven aseman vahvistaminen edellyttää kuitenkin lisäyksiä.

Kemijärven kaupungin näkökulmasta keskeisiä painopisteitä ovat:

- geopolitiikan aseman ja varautumisen huomioiminen, Rovajärven kehittäminen sekä puolustusteollisuuden sijoittuminen Lappiin
- perinteisen maatalouden ja ruokaomavaraisuuden turvaaminen

- energiaomavaraisuus ja pumppuvoimaloiden hyötyjen oikeudenmukainen jako
- saavutettavuus: radan jatkokehittäminen, eurooppalainen raideleveys, lentokenttä ja bussiliikenne
- investointien ja rahoituksen saatavuuden parantaminen, erityisesti pk- ja start-up-yrityksille
- peruspalvelujen turvaaminen osana vetovoimaa
- yrittäjyyden ja yritysmyönteisyyden tukeminen arjen tasolla
- matkailun kehittäminen, infrastruktuurin rahoitus, vastuullinen ja esteetön tarjonta sekä kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen
- asuntotuotanto, toimitilat ja ammatillisen koulutuksen vahvistaminen
- työvoiman saatavuuden turvaaminen sekä paikallisesti että kansainvälisen rekrytoinnin kautta
- Kemijärven sairaalan aseman vahvistaminen Itä-Lapin ensilinjan huoltovarmuuskriittisenä toimijana.